

Het Leiderschap van de Man in het Gezin

Het concept van al-Qiwāmah uiteengezet

Dr. Iyād al-Qunaybī

Moge Allah de Verhevene iedereen die op
welke manier dan ook bijgedragen heeft aan
de totstandkoming van dit boek, belonen
met de hoogste Tuinen in het
Paradijs...āmīn!

Het Leiderschap van de Man in het Gezin

Het concept van al-Qiwāmah uiteengezet

dr. Iyād al-Qunaybī

Copyright © 2025 Abouhafs.nl

Alle rechten voorbehouden. Dit werk mag worden gekopieerd, verspreid of vertaald, geheel of gedeeltelijk, op voorwaarde dat dit niet voor commerciële doeleinden wordt gedaan en dat er geen wijzigingen worden aangebracht aan de tekst of inhoud.

Toegestaan voor gratis verspreiding in druk- of elektronische vorm, mits met bronvermelding.

Voor meer boeken, artikelen, lezingen en ander islamitisch materiaal, bezoek: www.abouhafs.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Over de auteur	5
De paradox van vrijheid	7
Het betere inruilen voor het minder	10
De ware betekenis van al-Qiwāmah	15
Rechtvaardigheid, niet gelijkheid	17
De houding van de gelovige vrouw	20
De graad van de man	23
Waarom niet alles gezamenlijk beslissen?	26
Misbruik & verkeerde toepassing van Qiwāmah	28
Wanneer qiwāmah vervalt of verzwakt	29
De vrouw in tijden van beproeving	34
Kennis en opleiding als vermeende maatstaf	38
Een les uit het Westen	43

Inleiding

We leven in een tijd waarin de begrippen “rechten” en “gelijkheid” voortdurend door elkaar worden gehaald, en waarin veel moslims in verwarring verkeren over wat de islam werkelijk zegt over het leiderschap van de man in het gezin (*al-qiwāmah*). Voor sommigen roept het begrip beelden op van onderdrukking, overheersing of ongelijkheid, terwijl het in werkelijkheid een goddelijk systeem is dat rust, balans en rechtvaardigheid brengt binnen het gezin.

Wanneer we dit onderwerp benaderen zonder de ruis van moderne ideologieën en de vertekening van media, zien we dat qiwāmah geen middel van overheersing is, maar een verantwoordelijkheid die rust op de schouders van de man om te beschermen, te onderhouden en te leiden met wijsheid en barmhartigheid. Het is een prachtig systeem dat de rechten van de vrouw waarborgt en haar waardigheid versterkt, juist door de verschillen tussen man en vrouw te erkennen.

Het misverstaan van dit principe is niet beperkt tot vrouwen die zich verzetten tegen het idee van mannelijk leiderschap; ook veel mannen hebben het verkeerd begrepen door het te reduceren tot macht in plaats van een plicht. Zo is het begrip in de praktijk vaak vervormd geraakt, hetzij door misbruik van de man, hetzij door afwijzing van de vrouw. Daarom is het noodzakelijk om terug te keren naar de zuivere en evenwichtige uitleg die de islam zelf geeft, los van culturele vervormingen en moderne ideologische invloeden.

Het werk dat u in handen heeft, is een vertaalde tekst gebaseerd op een aflevering uit de veelbesproken videoserie van dr. Iyād al-

Qunaybī over de vrouw in de islam. In deze reeks bespreekt hij op heldere wijze concepten die betrekking hebben op de vrouw. Vanwege het grote belang van het onderwerp “leiderschap van de man”, en de vele misverstanden die erover bestaan binnen de islamitische gemeenschap, hebben wij dit deel vertaald en verwerkt tot dit boekje.

Over de auteur

Dr. Iyad Abdel-Hafidh Hamadah Qunaybi is een Jordaanse islamitische prediker en universitair docent, geboren op 22 oktober 1975 in As-Salamiyah, Koeweit, en opgegroeid in Amman, Jordanië. Hij behaalde een bachelor in farmacie aan de Jordanian University of Science and Technology en vervolgde zijn academische opleiding met een volledige beurs aan de University of Houston in de Verenigde Staten, waar hij in 2003 zijn PhD in farmacologie met uitmuntende resultaten afrondde.

Naast zijn studie farmacie en zijn promotie in farmacologie in de Verenigde Staten, wijdde hij zich intensief aan de studie van de Qur'ān, de Sunnah en de intellectuele traditie van de ummah. In zijn werk ligt de nadruk op 'aḳidah, methodologie (manhaj) en het analyseren van hedendaagse ideologische kwesties binnen een bronvaste islamitische context.

Dr. al-Qunaybi is vooral bekend geworden door zijn omvangrijke educatieve video-series op YouTube, waarin hij systematisch belangrijke islamitische thema's behandelt. Tot zijn bekendste series behoren onder andere: *Rihlat al-Yaqīn* (De reis van het zeker weten), waarin hij de overtuiging in Allah en de weerlegging van ideologische twijfels bespreekt; *Al-Mar'ah* (De vrouw), een serie over kwesties rond vrouwelijkheid, rol en identiteit; *Fan Husn al-Zann billāh* (De kunst van een goed vermoeden tegenover Allah), gericht op de relatie van de gelovige met Allah; *Nusrat ash-Shari'ah* (Steun voor de sharia); *Bil-Qur'ān Nahyā* (Wij leven door de Qur'ān); *Tibyan li-kulli Shay'* (Uitleg voor alles); en *Al-Harb 'alā al-Fitrah* (De oorlog tegen de natuurlijke aanleg), waarin hij islamitische

standpunten uiteenzet tegen moderne sociale en ideologische stromingen.

Naast zijn online lezingen heeft Dr. al-Qunaybi meerdere boeken en teksten gepubliceerd die reflecteren wat hij in zijn lessen behandelt. Bekende titels zijn onder andere *Hadhā al-Nifāq Fahdharūh* (Dit is hypocrisie; wees erop bedacht), *Mut‘at al-Tadabbur* (Het genoeg van overpeinzing van de Qur’an), *Husn al-Zann billāh* (Een goed vermoeden tegenover Allah), *Fāqtadūh bihim* (Volg hun voorbeeld, over de metgezellen), en werken over opvoeding, geloofsprincipes en sociale kwesties.

Dr. al-Qunaybi’s werk richt zich op het versterken van islamitisch bewustzijn en het bieden van intellectuele weerbaarheid voor moslims in een moderne, ideologisch beladen wereld. Zijn lezingenseries en boeken worden gekenmerkt door een combinatie van analytische helderheid en een diepgaande basis in de Qur’ān en Sunnah, met als doel de klassieke bronnen toegankelijk en toepasbaar te maken voor hedendaagse uitdagingen.

De paradox van vrijheid

Een vrouw thuis:

“Ja, hij is mijn echtgenoot, maar dat betekent niet dat hij het recht heeft om over mij te heersen. Hij mag mij niet vragen waar ik heen ga of waar ik vandaan kom. Ik ben een mens met mijn eigen onafhankelijkheid. Moet ik zijn toestemming vragen om mijn huis te verlaten? Zijn toestemming? Ben ik soms een minderjarige, dat ik hem om toestemming zou moeten vragen alsof hij mijn voogd is? Dat hij mijn echtgenoot is, betekent niet dat hij mij heeft gekocht. Ik ben geen slavin van hem.

Een vrouw op het werk:

De werkgever: ‘waarom ben je te laat? Kom de volgende keer niet te laat. Het werk liep vast tijdens jouw afwezigheid. Morgen wil ik je om acht uur stipt op kantoor zien.’

De vrouw: ‘de toon van de directeur was scherp, maar misschien had hij gelijk. Zijn boosheid was begrijpelijk, het belang van het werk staat immers voorop. En zelfs als ik me eraan erger, moet ik het verdragen. Dit is tenslotte mijn baan, de bron van mijn succes en mijn onafhankelijkheid. Ik wil niet afhankelijk zijn van iemand.’

Wat heeft haar ertoe gebracht het leiderschap van haar echtgenoot af te wijzen en zijn betrokkenheid te verwerpen, terwijl ze tegelijkertijd het gezag van haar directeur begrijpt en zijn bevelen respecteert? Wat heeft haar ertoe gebracht de vragen van haar directeur met openheid te aanvaarden? Ze verwelkomt hem vriendelijk wanneer hij haar vraagt: “Wat heb je vandaag tijdens

werktijd gedaan?” Ze staat beleefd voor hem, vraagt toestemming om eerder te mogen vertrekken en zegt op welk tijdstip ze terug zal zijn, terwijl ze het vragen van toestemming aan haar echtgenoot als iets vernederends beschouwt.

En dan hebben we het nog niet eens over de instellingen en leidinggevendenden die aan vrouwelijke werknemers voorschrijven wat ze wel en niet mogen dragen. Wat heeft haar ertoe gebracht om het belang van het werk te begrijpen en de driftbuien van haar directeur te verdragen, vooral wanneer er geen andere baan in het vooruitzicht is, terwijl ze bij de boosheid van haar echtgenoot meteen in verzet komt, hem uitdaagt en om scheiding vraagt?

Vervolgens plaatst ze op haar sociale media: *Celebrating Divorce*, “vier de echtscheiding.” Wat heeft haar ertoe gebracht de autoriteit van één man, haar echtgenoot of haar vader, af te wijzen, om vervolgens de autoriteit te aanvaarden van meerdere mannen die geen verwanten van haar zijn? Mannen die, afhankelijk van de hiërarchie binnen het bedrijf, in aantal toenemen of afnemen, en voortdurend wisselen en veranderen. Zo stelt zij zich bloot aan de macht van wie mogelijk onbetrouwbaar is en zedelijk is afgedwaald. Wat heeft haar ertoe gebracht het betere in te ruilen voor iets wat minder is?

Goed, laten we eens stilstaan bij de vraag: wat betekent *qiwāmah* eigenlijk? Zou het kunnen dat wij, mannen, de betekenis van *qiwāmah* verkeerd begrijpen, en dat onze echtgenotes soms verwerpen wat in werkelijkheid ook volgens de Shari‘ah verwerpelijk is?

En waarom bestaat qiwāmah überhaupt? Waarom zouden niet alle beslissingen binnen het gezin gezamenlijk worden genomen?

En we moeten ook vragen: weegt de mening van de vrouw niet even zwaar als die van de man? Is het uitgangspunt dan niet dat er volledige gelijkheid moet zijn tussen man en vrouw?

Is de qiwāmah (het leiderschap van de man) enkel gebaseerd op zijn biologische mannelijkheid, omdat hij een Y-chromosoom heeft terwijl de vrouw een X-chromosoom heeft?

Goed, wat als de echtgenoot weigert te voorzien in het onderhoud en de zorg voor zijn vrouw? Behoudt hij dan nog steeds het recht op qiwāmah?

En wat als het juist de vrouw is die het huishouden onderhoudt en ook haar echtgenoot financieel ondersteunt, heeft zij dan in dat geval niet het recht om de qiwāmah op zich te nemen?

Wat als de vrouw hoogopgeleid is, bijvoorbeeld een arts, terwijl de man helemaal geen opleiding heeft genoten, waarom zou hij dan nog steeds de leiding hebben? Opent qiwāmah niet de deur voor de onderdrukking van de vrouw door de man?

Wat is het verhaal van de zuster die naar het “land van de bloemen” reisde, Nederland, en wat ze daar heeft gezien, en de boodschap die ze ons daarna stuurde?

Al deze vragen zullen we *in shaa Allah* beantwoorden in dit boekje.

Het betere inruilen voor het mindere

Wat heeft de vrouw ertoe gebracht het mindere in te ruilen voor het betere, de leiding van haar echtgenoot en zijn qiwāmah af te wijzen, terwijl zij de autoriteit van haar directeur aanvaardt, of zelfs die van een groep mannen die geen verwantschap met haar hebben? Het gaat hier om een weegschaal, met in de ene schaalpan de wettelijke, door Allah vastgestelde qiwāmah, en in de andere de macht van het materialistische systeem. De macht van dat materialistische systeem is aan de vrouw voorgesteld als iets moois, terwijl de qiwāmah is zwartgemaakt, door onze vijanden, maar ook door de verkeerde praktijken van vele moslims zelf. De maatstaf waarmee deze vrouw weegt is daardoor uit balans geraakt. Haar weegschaal is afgesteld op het principe van gelijkheid in plaats van rechtvaardigheid. Het resultaat is dat de schaal van materiële macht zwaarder is gaan wegen, terwijl de schaal van de goddelijke qiwāmah licht werd, in een tijdperk waarin het materialisme wordt verheerlijkt.

De werkgever is in haar ogen haar weldoener, degene die haar ondersteunt in de realisatie van haar economische zelfverwezenlijking, die illusie waarmee haar de mond is gesnoerd door de “Rambo’s” van deze wereld. De macht van de directeur is een onderdeel van dat materialistische systeem, dat de vrouw doet geloven in de onafhankelijkheid van de mens die zichzelf tot god verheft en zijn begeerten volgt, zoals we uitlegden in de aflevering *“De vrouw die zichzelf vergoddelijkt.”* De qiwāmah daarentegen is een bevel van Allah, en daarom is zij in de ogen van de zelfverheven vrouw onbeduidend geworden. Deze vrouw minacht de qiwāmah omdat zij de waarde van het gezin zelf heeft geminacht, en dat in

ruil voor haar verheerlijking van instellingen die materiële productie nastreven. Zij onderschat de spirituele en eeuwige waarden waarop het gezin is gebouwd, en verheft daarentegen de materiële waarden.

We mogen niet vergeten dat de overheersing van het materialisme niet alleen de vrouw heeft getroffen, maar ook de samenleving als geheel, inclusief haar mannen. Veel mannen beoordelen vrouwen tegenwoordig op basis van hun vermogen om geld te verdienen. Dat heeft vervolgens ook haar eigen zelfbeeld gevormd. Tegelijkertijd is het begrip qiwāmah en het idee van mannelijke bescherming en verantwoordelijkheid, of het nu gaat om een vader, broer of echtgenoot, bij vele vrouwen vervormd geraakt. Soms door verkeerde gedragingen van mannen zelf, en soms door de bewuste verdraaiing van deze begrippen door de vijanden van de religie.

Het resultaat is dat veel vrouwen nu denken binnen een geheel van vastgeroeste stereotype beelden, gevoed door emoties en een onbewust hernieuwd denkpatroon. Zij beoordelen verzen uit de Qur'an en uitspraken van de Profeet ﷺ aan de hand van die vertekende maatstaf, zonder het zelf te beseffen. Ze vertrekt vanuit een gevoel van slachtofferschap. Misschien is haar werkelijk onrecht aangedaan, maar dat gevoel van onrecht is vervolgens uitgebreid tot alle mannen, en zelfs tot het gevoel dat Allah Zelf haar onrecht heeft aangedaan.

Wanneer zij hoort:

﴿الرِّجَالُ قَوَّмُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ﴾

“De mannen zijn de toezichthouders over de vrouwen omdat Allah sommigen van hen boven anderen heeft bevoorrecht en omdat zij van hun eigendommen uitgeven (aan de vrouwen)...” (Soerat an-Nisā’ 34)

hoort zij het als volgt:

“Mannen hebben het recht om jou te overheersen en te beheersen, omdat zij beter zijn dan jij en omdat zij financieel voor je zorgen. Ze kopen met hun geld jouw vrijheid en waardigheid, en laten jou dankbaar zijn voor hun onderhoud, allemaal onder het voorwendsel van qiwāmah en voogdij.”

Het is precies zoals bij iemand die lijdt aan een vorm van schizofrenie, de zogenaamde paranoia, die alles wat hij hoort interpreteert binnen een complottheorie en denkt dat iedereen tegen hem samenzweert. Maar het vers, voor wie het bevel van haar Heer begrijpt en gelooft in Zijn wijsheid en rechtvaardigheid, heeft een geheel andere betekenis. **“De mannen zijn de toezichthouders over de vrouwen”** betekent: zij dragen verantwoordelijkheid voor de vrouwen, zij bekommeren zich om hun zaken. Het is een bevel van Allah aan de mannen om zorg te dragen voor de vrouw, haar te beschermen, voor haar te voorzien en haar behoeften te vervullen, zonder haar te vernederen of over te leveren aan roofdieren, zoals we hebben gezien bij de westerse vrouw.

De qiwāmah is dus een taak en een plicht die Allah de man heeft opgelegd tegenover de vrouw, of zij nu zijn echtgenote is, zijn zus, zijn dochter of een andere vrouw binnen zijn familiekring, overeenkomstig de rangorde die de Sharī'ah bepaalt. Deze taak is geen recht dat de man mag opgeven, maar een verplichting waarvoor hij verantwoordelijk wordt gehouden en waarvoor hij zondigt als hij haar nalaat.

In het islamitische systeem blijft de vrouw nooit zonder een man die haar verzorgt en haar behoedt voor de noodzaak om geld te verdienen, behalve wanneer zij daar uit eigen wens voor kiest. En als zij geen familielid heeft dat deze rol vervult, dan is het de verantwoordelijkheid van de staat om in haar behoeften te voorzien, want de heerser is de beschermende voogd voor degene die geen voogd heeft. De qiwāmah is dus een recht dat jij hebt op de mannen. Qiwāmah betekent dat hij jou beschermt, je eer verdedigt, bereid is zichzelf op te offeren als de situatie dat vereist, en voor jou opstaat wanneer je waardigheid ook maar door het minste wordt aangetast. Dit, in tegenstelling tot wat gebeurt in de westerse wereld waarin *dayāthah* (het ontbreken van eer en bescherming voor vrouwen) wijdverspreid is.

Maar vele vrouwen die beïnvloed zijn door zogenaamde “liberale heldinnen” die hen aanspoorden om deze qiwāmah af te wijzen onder het mom van economische emancipatie, zijn in de val getrapt. Zij leenden van dezelfde kapitalisten die hen deze ideeën verkochten, maar toen zij niet meer in staat waren hun schulden te betalen, kwam de staat in actie. De staat die in het islamitische systeem juist verplicht is om de vrouw te onderhouden wanneer zij

in nood verkeert, was in deze context een staat die vrouwen gevangen zette of hen vernederde nadat zij hen had verleid om de shar‘ī-qiwāmah te verwerpen. Zo ruilde de vrouw datgene wat beter is in voor iets dat slechter is, en werd zij in plaats van de bescherming van haar eigen familie geconfronteerd met een koude gevangensmuur, opgelegd door dezelfde kapitalistische machten die haar hadden misleid.

De ware betekenis van al-Qiwāmah

De mannen die met qiwāmah belast zijn, moeten het gezin leiden, en dat is allereerst een verantwoordelijkheid voordat het een recht is. Op grond van die verantwoordelijkheid komt de vrouw de plicht toe gehoorzaamheid te tonen aan haar echtgenoot in zaken die behoren tot zijn rechten over haar, zoals dat zij het huis niet verlaat zonder zijn toestemming, overeenkomstig het woord van Allah:

“Omdat Allah sommigen van hen boven anderen heeft bevoorrecht.”

Allah zegt niet: “omdat Hij hen boven de vrouwen heeft bevoorrecht,” maar: **“omdat Hij sommigen van hen boven anderen heeft bevoorrecht.”** Daarmee heeft Allah zowel mannen als vrouwen onderscheiden, ieder met hun eigen functies en verantwoordelijkheden. De man werd in bepaalde zaken en taken bevoorrecht, en de vrouw eveneens in andere zaken en taken. Deze verdeling houdt op een wijze manier rekening met wat Allah in de natuur van de vrouw heeft gelegd aan gevoelens, lichamelijke en verstandelijke eigenschappen, die haar geschikt maken voor de opvoeding van kinderen en voor het zijn van een warme bron van rust en geborgenheid voor haar echtgenoot, zoals hij dat voor haar is.

Evenzo houdt deze verdeling rekening met wat Allah in de natuur van de man heeft gelegd aan lichamelijke, verstandelijke en psychische vermogens, die hem geschikter maken om in het levensonderhoud te voorzien en weloverwogen beslissingen te nemen.

En het vers vervolgt:

“en omdat zij van hun eigendommen uitgeven.”

Dit is de tweede grond waarop de man het recht en de verantwoordelijkheid heeft om het gezin te leiden. De man die voorziet, zich inspant, beschermt en zorgt, is degene die uiteindelijk de beslissingen neemt, hun gevolgen draagt en de prijs ervoor betaalt.

Goed, wat als de man niet voorziet in het onderhoud, als hij nalaat zijn plicht te vervullen? Dan vervalt zijn qiwāmah. Wanneer hij zijn verplichtingen laat vallen, verliezen ook zijn rechten hun geldigheid, zoals we verderop zullen toelichten.

De qiwāmah berust namelijk op twee voorwaarden: ten eerste mannelijkheid, met de eigenschappen en kwaliteiten die hem geschikt maken voor leiding, en ten tweede onderhoud, wat betekent dat hij verantwoordelijkheid neemt en voorziet. Het is van groot belang dat mannen en vrouwen dit goed begrijpen: qiwāmah komt niet enkel voort uit het feit dat je man bent, of omdat je een Y-chromosoom hebt terwijl de vrouw een X-chromosoom heeft, of omdat jij testosteron hebt en zij oestrogenen. Zo redeneren sommigen die tekortschieten en hun verantwoordelijkheden verwaarlozen, en vervolgens het zwaard van qiwāmah en voorgedij over de vrouw heffen. Qiwāmah is echter onlosmakelijk verbonden met het vervullen van de plichten die daarbij horen.

Rechtvaardigheid, niet gelijkheid

Nadat we hebben gezien hoe de materiële macht is verheerlijkt en de goddelijke qiwāmah is verdraaid, laten we nu kijken naar het onevenwicht in de maatstaf waarmee men de twee vergelijkt. De vrouw die zich afkeert van qiwāmah omdat zij vindt dat deze ongelijkheid tussen man en vrouw impliceert, of die zegt: “Waarom mag een vrouw haar man niet slaan als correctie?” of: “Waarom mag een vrouw in de islam niet met vier mannen trouwen?”

Let erop dat het uitgangspunt van waaruit zij in dit alles redeneert, is dat gelijkheid de ultieme en onbetwiste maatstaf van rechtvaardigheid is. Zij vertrekt vanuit dit beginsel alsof het een vanzelfsprekende grondregel is, waarover geen discussie mogelijk is, en meet vervolgens de voorschriften van de islam af aan deze menselijke maatstaf. Wat echter nooit bij haar opkomt, is de vraag of haar maatstaf zelf wel juist is.

De hoogste waarde binnen de islam, waar alles aan wordt getoetst, is gehoorzaamheid aan Allah, Die Zijn religie heeft gegrondvest op waarheid en rechtvaardigheid, niet noodzakelijk op gelijkheid. Gelijkheid kan in sommige gevallen rechtvaardig en juist zijn, maar in andere gevallen juist onrechtvaardig en vals.

Geen redelijk mens ontkent het bestaan van verschillen tussen man en vrouw in lichamelijke, psychologische, emotionele en mentale opbouw, en dus ook in bekwaamheden en aanleg. Daarom heeft ieder van hen rechten en plichten die passen bij zijn of haar natuur. Dat is een evidente en verstandelijk logische zaak.

Wanneer men echter probeert de vrouw te belasten met de verantwoordelijkheden van de man en haar zijn rechten te geven, zal dat onvermijdelijk leiden tot een innerlijk conflict met haar natuurlijke aard. De westerse vrouw heeft inderdaad onrecht ervaren door toedoen van de man, maar zij beschikte niet over een goddelijke openbaring die op eerlijke wijze haar rechten en plichten uiteenzette. Daarom koos zij het pad van gelijkheid, in de hoop daarmee recht, vrijheid en waardigheid te bereiken. Maar uiteindelijk bereikte zij geen recht, geen gerechtigheid, geen vrijheid en geen ware gelijkheid, zoals we hebben toegelicht in de aflevering *“De bevrijding van de vrouw.”*

De westerse vrouw is van het ene onrecht in het andere overgegaan, want de gelijkstelling van de vrouw met de man is in wezen een vorm van onrecht jegens haar. In de islam, met zijn bewaarde openbaring, is het Allah Zelf die onderscheid heeft gemaakt tussen de geslachten in hun lichamelijke, psychologische en emotionele aard. Daarom heeft Hij voor ieder van hen bepalingen vastgelegd die passen bij hun schepping, op basis van waarheid en rechtvaardigheid.

﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾

“Zou Hij die schiep geen kennis hebben (over het geschapene)? Hij is de Zachtmoedige, de Alwetende.” (Soerat al-Moelk 14)

De islam heeft vader en moeder niet gelijkgesteld in de mate van erfbied die hun toekomt, maar de moeder voorrang gegeven, en

daarin juist de hoogste vorm van rechtvaardigheid verwezenlijkt. De islam heeft geen gelijkheid betracht toen hij de man verplichtte om volledig te voorzien in het onderhoud van het gezin, voor zijn vrouw en hun kinderen, terwijl er voor de vrouw geen enkele onderhoudsplicht is vastgesteld. Zelfs als zij rijk is en haar echtgenoot ver overtreft in bezit, rust er geen financiële verplichting op haar schouders.

De islam heeft geen gelijkheid betracht toen hij de plicht tot jihad oplegde aan de man ter bescherming van de vrouw, terwijl hij diezelfde plicht niet oplegde aan de vrouw ter bescherming van de man. De islam heeft geen gelijkheid betracht toen hij het de vrouw toestond om goud en zijde te dragen, terwijl hij dit de man verbood. De islam heeft geen gelijkheid betracht toen hij bij scheiding het recht op voogdij over de kinderen primair aan de moeder toekende, niet aan de vader.

In dit alles heeft de islam echter recht en gerechtigheid verwezenlijkt, juist door niet gelijk te maken wat van nature verschillend is. Het aanbidden van Allah betekent dat men zijn maatstaven ontleent aan Hem, terwijl het vergoddelijken van de mens uiteindelijk leidt tot het verlies van waarheid, rechtvaardigheid, vrijheid en zelfs de ware betekenis van gelijkheid.

De houding van de gelovige vrouw

Wat de vrouw betreft, de gelovige vrouw aanvaardt met liefde, waardigheid en eerbied het bevel van haar Heer, Die zegt:

﴿وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ ۚ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَ ۚ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝﴾

“En verlangt hetgeen niet waarmee Allah sommigen van jullie boven anderen bevoorrecht heeft: voor de mannen is er een aandeel in wat zij gedaan hebben, en voor de vrouwen is er een aandeel in wat zij gedaan hebben. En vraagt Allah om Zijn gunst. Voorwaar, Allah is Alwetend over alle zaken.” (Soerat an-Nisā’ 32)

Zij behoort niet te verlangen naar zaken die Allah exclusief aan de man heeft gegeven, zoals de man evenmin mag verlangen naar wat aan de vrouw is toebedeeld. Laat beiden geloven in de rechtvaardigheid en wijsheid van Allah. Zoek Zijn hulp en vraag Hem om Zijn gunst binnen de grenzen van wat Allah jou heeft geschonken, en zie dan hoe rijk Zijn gaven zullen zijn.

De Heer Die de man en de vrouw heeft geschapen, beveelt slechts wat rechtvaardig is voor hen beiden. Allah zegt:

﴿فَالصَّلَاحُ قُنْتُ حَفِظْتُ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ۝﴾

“...En de oprechte vrouwen zijn de gehoorzame vrouwen en zij waken (over zichzelf en de eigendommen) in de afwezigheid (van haar man), zoals Allah (ook) waakt...” (Soerat an-Nisā’ 34)

Een van de betekenissen hiervan is dat de vrouw het recht van haar man bewaart, zoals de man haar recht dient te bewaren, overeenkomstig wat Allah voor beiden heeft vastgelegd.

Wanneer bij iemand de maatstaf uit balans raakt, zal qiwāmah in haar beleving lijken op overheersing, dwang en vernedering. Maar wie de zaken op hun juiste plaats zet, zal begrijpen dat qiwāmah in wezen zorg, bescherming, rust, geborgenheid en harmonie is met de aard en natuur van de vrouw. Het is een recht dat haar door haar Heer is geschonken.

Wanneer je dit uitgangspunt begrijpt en je maatstaf weer in evenwicht is, hef dan je blik op naar de hemel van de Shari‘ah. Zie je daar enig gebrek? Zie je daar een fout of tekort?

Nee, bij Allah, je zult geen enkel gebrek vinden. Degene die Zijn schepping volmaakt heeft geordend, heeft ook Zijn wet met volmaaktheid neergezonden.

Laten we nu, nadat dit helder is geworden, ingaan op de vele vragen die vaak over dit onderwerp gesteld worden, zodat we kunnen zien hoe de Shari‘ah werkelijk een wet is van waarheid, rechtvaardigheid en genade.

Wat als de echtgenoten met elkaar van mening verschillen en ieder van hen zegt tegen de ander: “Vervul eerst jouw plichten tegenover mij, dan zal ik jou jouw rechten geven”?

Wij zeggen dan: het uitgangspunt is dat het huwelijk gebouwd is op liefde, genegenheid en barmhartigheid. Ieder van de twee echtgenoten vervult zijn plicht met toewijding en liefde, en zelfs méér dan dat, uit een oprechte en gewillige ziel. Het huwelijk is geen boekhoudkundige instelling waarin de ene partij de ander voortdurend afrekent, alsof zij twee zakenpartners zijn die twisten over hun aandeel.

Wanneer er onenigheid ontstaat, dan is het eerste toevluchtsoord de rechter van genegenheid en barmhartigheid die Allah tussen beiden heeft geplaatst, zoals Hij zegt:

﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾

“...Hij bracht tussen jullie liefde en barmhartigheid...” (Soerat ar-Roem 21)

Wanneer in een huwelijk echter voortdurend de woorden “mijn recht” en “jouw plicht” klinken, is dat een teken dat het huwelijk zijn oorspronkelijke doel heeft verloren.

Alle samenwerkingsverbanden kunnen functioneren op basis van rechtvaardigheid, behalve het huwelijk. Het huwelijk kan slechts standhouden door genade en edelmoedigheid.

De graad van de man

Mooi gezegd, maar wat als ieder vasthoudt aan zijn eigen standpunt en men terechtkomt in een eindeloze kringloop van verwijten: “Doe jij jouw plicht,” “Nee, doe jij de jouwe”? Op wie rust dan de grootste verantwoordelijkheid om te begrijpen, te vergeven en te verdragen? Het antwoord is: op de man.

Allah zegt:

﴿وَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ﴾

“...En voor hen (de vrouwen) zijn er rechten, gelijk aan de verplichtingen die zij hebben, volgens wat redelijk is. Maar voor de mannen is er boven hen een graad (darajah)...” (Soerat al-Baqarah 228)

Luister naar de prachtige woorden van de grootmeester van de exegeten, Imām Ibn Jarīr at-Tabarī. Nadat hij de verschillende meningen over de uitleg van dit vers heeft genoemd, zegt hij: “De meest juiste uitleg is die van Ibn ‘Abbās, dat de graad waarover Allah hier spreekt, de vergevingsgezindheid van de man tegenover zijn vrouw is, wanneer zij tekortschiet in wat haar plicht is, en dat hij haar dat vergeeft terwijl hij zelf volledig vervult wat hij aan haar verschuldigd is.”

At-Tabarī vervolgt: “Dit is de betekenis van het woord van Ibn ‘Abbās, toen hij zei: Ik zou niet willen dat ik al mijn rechten op haar tot het uiterste opeis, want Allah zegt: **“En voor de mannen is er boven hen een graad.”** De betekenis van deze graad is een hogere

rang en positie. Met andere woorden, o man, vergeef en verdraag, wees mild wanneer je vrouw tekortschiet tegenover jou, sluit je ogen voor haar fouten en vervul jij wat jou toekomt. Zeg niet: ‘Doe jij eerst wat jij moet doen, dan doe ik wat ik moet doen,’ maar verdien deze graad bij Allah door vergevingsgezindheid, verdraagzaamheid en het nakomen van je verplichtingen.”

Daarna zegt at-Tabarī: “Hoewel de woorden van Allah in dit vers de vorm van een mededeling hebben, ligt de betekenis ervan in de aansporing tot een morele houding. Allah moedigt de mannen aan om met edelmoedigheid met hun vrouwen om te gaan, opdat zij daardoor een graad van morele verhevenheid boven hen bereiken.”

Het vers is dus geen verklaring, o man, dat jij een graad boven de vrouw hebt enkel omdat je man bent, of omdat jij een Y-chromosoom draagt terwijl zij een X-chromosoom heeft. Die graad verkrijgt jij slechts wanneer jij je siert met de eigenschappen van vergevingsgezindheid, begrip en geduld.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾

“O mensen, Wij hebben jullie geschapen uit een man en een vrouw, en Wij hebben jullie tot volken en stammen gemaakt opdat jullie elkaar zouden leren kennen. Voorwaar, de meest eerbiedwaardige van jullie bij Allah is degene met de meeste taqwā. Voorwaar, Allah is Alwetend en Aldoorziend.” (Soerat al-Hujurāt 49:13)

Al-Rāzī heeft, net als at-Tabarī, een prachtige uitleg gegeven van het vers **“En voor de mannen is er boven hen een graad.”** Stel je eens voor wat sommige echtgenoten doen; zij verwaarlozen hun eigen plichten volledig, maar eisen van hun vrouw dat zij haar verplichtingen tot in detail nakomt, en dat alles onder het mom van qiwāmah. Ze zeggen: “Ik heb gezag over jou, want ik heb een graad boven jou,” en verdraaien daarmee de ware betekenis van het vers.

De man die werkelijk deze graad bezit en handelt overeenkomstig de verantwoordelijkheid die daarbij hoort, is degene die recht heeft op gezag en gehoorzaamheid in het leiden van het gezin en het huwelijk. En juist vanwege deze graad draagt hij ook de verantwoordelijkheid en de consequenties van de beslissingen, hoe zwaar die soms ook zijn.

Waarom niet alles gezamenlijk beslissen?

Waarom is er eigenlijk qiwāmah? Waarom worden beslissingen binnen het gezin niet gewoon gezamenlijk genomen, waarbij de mening van de vrouw even zwaar weegt als die van de man? Bedoel je met ‘gezamenlijk’ dat de man met zijn vrouw overlegt bij beslissingen die hun leven beïnvloeden, en dat hij daarna beslist? Nee, zeggen sommigen, met ‘gezamenlijk’ bedoelen zij dat de beslissing volledig gedeeld wordt.

Maar hoe kan dat werkelijk in de praktijk bestaan, terwijl het gaat om een huwelijk, een eenheid bestaande uit twee personen? Zoals bij elk even getal is er bij een uiteindelijke beslissing een oneven stem nodig om te kunnen wegen. In elke organisatie, onderneming, school of universiteit moet er uiteindelijk één leider zijn, iemand die de doorslag geeft. Wanneer een raad van bestuur uit een even aantal leden bestaat, wordt er altijd één persoon toegevoegd om het aantal oneven te maken, omdat er in elk besluitvormingsproces een uiteindelijke beslisser nodig is.

Sommige vrouwen begrijpen dit principe heel goed, maar weigeren het toe te passen binnen het gezin. Zij verwerpen het idee dat de echtgenoot het laatste woord heeft, en blijven erop staan dat man en vrouw volledig gelijk zijn in het besturen van het gezin, en dat elke beslissing gezamenlijk genomen moet worden. Dat is echter een onmogelijke eis.

Volgens deze visie moet over elke beslissing volledige overeenstemming bestaan, en anders wordt het beschouwd als dominantie van de man, als mannelijk overwicht, als misbruik van

qiwāmah. Het gevolg is dat gezinnen uiteenvallen of dat het gezinsleven bitter en gespannen wordt om de kleinste dingen. Discussies ontstaan over elk detail, en hoe vaak is het niet gebeurd dat huwelijken stukliepen nog vóór de bruiloft plaatsvond, vanwege dit soort meningsverschillen?

Dit alles komt opnieuw voort uit het verzwakken van de waarde van het gezin, tegenover het verheerlijken van instellingen die materiële productie en winst nastreven.

Zij minacht het gezin omdat zij, net als veel mannen, het ware begrip van het gezin in de islam niet heeft begrepen. Velen trouwen slechts om hun natuurlijke neigingen te bevredigen, zoals de drang naar de andere sekse of de wens om vader of moeder te worden. Voor sommigen is het huwelijk slechts een sociaal decor, een formaliteit. “Mensen trouwen, dus ik ben ook getrouwd.”

In de islam echter is het gezin de fundamentele bouwsteen voor het verwezenlijken van Allahs bevel, het vestigen van beschaving op aarde en het versterken van de gemeenschap tegenover haar vijanden. Het gezin is belangrijker dan alle andere instellingen. Daarom zeggen wij tegen de vrouw: overleg, geef je mening, want in de overlevering van al-Bukhārī en Muslim staat dat de vrouwen van de Profeet ﷺ met hem in discussie gingen, dat wil zeggen dat zij met hem spraken en met hem in sommige wereldse zaken van mening verschilden. Maar uiteindelijk gehoorzaamt de vrouw haar echtgenoot in de besluiten die hij neemt, zelfs als zij daar een andere mening over heeft, zolang het geen zonde inhoudt.

Misbruik en verkeerde toepassing van qiwāmah

Er zijn echter mannen die het begrip qiwāmah of voogdij over de vrouw verkeerd gebruiken. En dat is waar, maar zoals we ook hebben uitgelegd in de aflevering “*De islam en het slaan van de vrouw*”, is verkeerd gebruik een tekortkoming van degene die het toepast, niet van het principe zelf, en niet van de Sharī‘ah die het heeft ingesteld.

De echtgenoot wordt in de islamitische wet juist verhinderd om zijn gezag onrechtmatig te gebruiken. Sterker nog, in een correcte islamitische rechtspraak kan hem, wanneer hij ongeschikt blijkt om leiding te geven, zijn *wilāyah* of *qiwāmah* door de autoriteit van de Sharī‘ah worden ontnomen. Toch blijft qiwāmah zelf een principe van waarheid en rechtvaardigheid, waarbij moet worden benadrukt dat het uitgangspunt in gezinnen discretie en rust is, en niet het overhaast stappen naar de rechter zonder eerst alle mogelijkheden tot verzoening te hebben uitgeput.

Qiwāmah en wilāyah zijn als een voertuig waarmee het gezin wordt bestuurd. Wanneer de bestuurder van het voertuig waarin jij zit een ongeluk veroorzaakt en jou schade berokkent, zul jij niet het principe van vervoer zelf veroordelen, maar de fout toeschrijven aan de slechte chauffeur.

Wanneer qiwāmah vervalt of verzwakt

Misschien zeg je: “Maar ik draag ook bij aan het huishouden, heb ik dan geen recht op qiwāmah?” Wij antwoorden: door bij te dragen aan het onderhoud van het huishouden, heb je afstand gedaan van een deel van jouw recht. Dat is een vrijwillige gift en een daad van goedheid, maar het verleent je geen recht op qiwāmah. Qiwāmah blijft een vaste verantwoordelijkheid die Allah aan de onderhoudsplichtige man heeft toevertrouwd. Wanneer de vrouw vrijwillig bijdraagt of gul is, wordt zij daarvoor beloond, maar dat is iets anders dan het recht op qiwāmah.

“En verlangt hetgeen niet waarmee Allah sommigen van jullie boven anderen bevoorrecht heeft.” (Soerat an-Nisā’ 32).

Misschien zeg je: “Ik geef niet uit goedheid, maar omdat mijn echtgenoot tekortschiet en onvoldoende voorziet.” In dat geval zeggen wij: qiwāmah is in de Qur’an gebaseerd op twee gronden: **“omdat Allah sommigen van hen boven anderen heeft bevoorrecht”** en **“omdat zij van hun eigendommen uitgeven.”**

Wanneer de man nalaat te voorzien terwijl hij daartoe in staat is, dan heeft hij zijn plicht verzaakt en verliest hij daarmee de oorzaak van zijn qiwāmah. In dat geval wordt zijn qiwāmah afhankelijk van de instemming en goedkeuring van zijn vrouw.

Verbaasd? Je zou denken dat hij slechts zondigt maar zijn qiwāmah behoudt, maar nee, dat is niet zo. Deze kwestie is onder de geleerden geen punt van meningsverschil, zij zijn het hierover eens. De vraag is dan: wat kan een vrouw doen wanneer haar echtgenoot zijn plicht tot onderhoud verzaakt?

De Shari‘ah laat haar in zo’n situatie niet hulpeloos achter, maar geeft haar meerdere reële en rechtvaardige opties. Zij mag, zonder toestemming van haar echtgenoot, uit zijn bezit nemen wat voor haar en haar kinderen voldoende is, volgens wat redelijk en gebruikelijk is. Zij mag zich wenden tot de islamitische rechter, die de echtgenoot kan verplichten om alsnog in de onderhoudsplicht te voorzien. Zij mag ook zelf uit haar eigen vermogen uitgeven, waarbij deze uitgaven als schuld op de schouders van haar echtgenoot komen te rusten. Eveneens mag zij, met toestemming van de rechter, geld lenen, waarbij deze schuld eveneens op de echtgenoot rust.

Daarnaast heeft zij de mogelijkheid om bij haar echtgenoot te blijven, maar hem niet toe te staan haar als echtgenote te benaderen. Zij kan zijn woning verlaten en terugkeren naar het huis van haar familie. In dat geval gaat de verantwoordelijkheid over op haar vader, haar broer of een andere bevoegde voogd. Zij verplaatst zich dan van de ene vorm van qiwāmah naar de andere en blijft niet zonder bescherming of verantwoordelijkheid. Tot slot heeft zij het recht om ontbinding van het huwelijk te vragen.

Dit alles benadrukt een fundamenteel principe: wanneer een man zijn verantwoordelijkheden binnen de qiwāmah opgeeft, stelt hij zichzelf bloot aan het verlies van de rechten die daaruit voortvloeien. Qiwāmah is geen privilege dat voortvloeit uit louter mannelijkheid. Het is een verantwoordelijkheid die verbonden is aan zorg, onderhoud en leiding, en zonder het dragen van die lasten verliest zij haar rechtsgrond. De vrouw zal niet aan zijn genade worden overgelaten, zodat men tegen haar kan zeggen: “Draag zijn

onrecht in deze wereld, en jouw beloning wacht in het hiernamaals.”
Nee, de islam doet haar recht, zowel in deze wereld als in het hiernamaals.

Wat te denken van echtgenoten die roken en hun verslaving belangrijker achten dan de verzorging van hun vrouw en kinderen? Qiwāmah betekent bescherming van de vrouw en het afweren van alles wat haar schaadt. Wat dan te denken van de man die juist is toevertrouwd met haar te beschermen, maar haar schaadt door in huis te roken en haar blootstelt aan de ziekten die daaruit voortkomen?

En wat te zeggen van gezinnen waarin, wanneer weldoeners hulp komen bieden, de vrouw terecht tegen hen zegt: “bij Allah, geef het geld niet aan mijn man, hij zal het aan sigaretten uitgeven en mij en mijn kinderen met lege handen achterlaten”? Allah zegt:

﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا﴾

“Geeft niet degenen (onder jullie hoede) die zwak van geest zijn jullie eigendommen, waarover Allah jullie als toezichthouder heeft aangesteld.” (Soerat an-Nisā’ 4:5)

Dit vers richt zich in oorsprong tot mannen, om hen te verbieden hun bezit over te dragen aan onvolwassen of onverstandige kinderen. Maar in onze tijd zijn er mannen op wie dit vers van toepassing is, terwijl zij toch menen dat zij recht hebben op qiwāmah, enkel vanwege hun mannelijkheid.

Misschien zeg je: “Mijn echtgenoot vervult zijn plichten niet, financieel noch op andere vlakken. Hij behandelt mij slecht, en ik kan niet terecht bij mijn familie of bij de rechter. Of ik heb het geprobeerd, maar ik heb geen rechtvaardigheid gevonden. Ik ben gedwongen om bij hem te blijven, want mijn familie is arm of niet bereid mij op te vangen.”

In dat geval zeggen wij tegen jou: vergeet niet dat degene die jou onrecht heeft aangedaan, niet de Shari‘ah is en ook niet het principe van qiwamah. Degene die jou onrecht heeft aangedaan kan je echtgenoot zijn, je familie, de samenleving die ver is afgedwaald van de Shari‘ah, de rechter of de staat. Maar de Shari‘ah zelf is jouw toevlucht, niet jouw tegenstander, mijn zuster.

Het onrecht dat jou is aangedaan, moet jou aansporen om de Shari‘ah te verdedigen, want juist zij beschermt jou en voorkomt dat onrecht jou en anderen treft. De Shari‘ah is jouw toevlucht, niet jouw tegenpartij.

En wat betreft de onderhoudsplicht waarover wij spreken, dit is geen onderhoud dat de man moet leveren tot uitputting toe. Allah zegt:

﴿لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ ۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ

اللَّهُ ۚ

“Laat de welvarende besteden volgens zijn welvaart; en degene wiens voorzieningen beperkt zijn, laat hem besteden van wat Allah hem heeft gegeven...” (Soerat at-Talāq 65:7)

Er wordt niet van hem geëist dat hij meedoet aan overbodige luxe of de wedloop van materiële consumptie, en dat men vervolgens tegen hem zegt: “Doe dit, anders verlies je je qiwāmah.” Nee, de islam bestrijdt juist de cultuur van materieel consumentisme, het overbelasten van gezinnen en het bedreigen van hun stabiliteit.

De vrouw in tijden van beproeving

Wat als de echtgenoot niet in staat is om te voorzien in het onderhoud? De economische situatie in de moslimlanden is, zoals jullie weten, zwaar. Veel mannen verliezen hun baan en hun ondernemingen gaan ten onder. Over deze kwestie verschillen de geleerden van mening, maar wij moedigen de vrouw in zo'n geval aan om geduldig te zijn met de beperkte middelen van haar man, en om het woord van Allah te gedenken: **“En vergeet de edelmoedigheid niet die tussen jullie is.”** (Soerat al-Baqarah 2:237)

Toch moet men de zaken in hun juiste context plaatsen. Het is belangrijk dat beide partijen beseffen dat dit geduld van de vrouw een daad van goedheid is, geen verplichting. Het is een vorm van *ihsān* van haar kant. De echtgenoot behoort dit te waarderen en haar trouw en goedheid te erkennen, en dit bij zichzelf te beschouwen als iets wat hem tot meer verdraagzaamheid tegenover haar aanspoort. Wanneer de vrouw weet dat haar geduld en vrijgevigheid gewaardeerd worden, dan zal haar hart zich met tevredenheid vullen over haar bijdrage.

De armoede of beperkte middelen van de man kunnen echter een bron van psychologische spanning zijn voor de vrouw, die van nature geschapen is met een gevoel van afhankelijkheid wat betreft onderhoud en zorg. Zij heeft een innerlijke, emotionele behoefte dat er iemand is die voor haar voorziet, zelfs als zij zelf geld heeft. De man moet dit begrijpen, vooral wanneer hij merkt dat zijn vrouw onrustig of prikkelbaar wordt in tijden van financiële tegenspoed.

Hij moet beseffen dat zij lijdt zoals hij lijdt, en haar met geduld en begrip tegemoet treden.

En wij zeggen tegen haar: besef dat de moeilijke omstandigheden van jouw man mede het gevolg kunnen zijn van de corruptie van de onderdrukkers en de diefstal van de misdadigers die de rijkdom van de moslims hebben geroofd. Wees daarom een steun voor je man. Het uiteenvallen van gezinnen zal de moslims slechts meer vernedering, zwakte en overheersing brengen door dezelfde misdadigers die jullie leven hebben bemoeilijkt. *“Wees barmhartig voor degenen op aarde, dan zal Degene in de hemel barmhartig voor jullie zijn.”*

Wanneer de vrouw in zo’n situatie edelmoedig is en haar man helpt, dan is haar beloning groot. In de overlevering die al-Bukhārī vermeldt, wordt verteld dat Zaynab, de vrouw van ‘Abdullāh ibn Mas‘ūd, een boodschap stuurde naar de Profeet ﷺ met de vraag: “Volstaat het dat ik uitgeef aan mijn man en aan de wezen die ik verzorg?” (Haar man was niet in staat om voor haar te zorgen). De Profeet ﷺ antwoordde: “Ja, voor haar is er een dubbele beloning; de beloning van verwantschap en de beloning van liefdadigheid.”

Haar beloning is dus verdubbeld, omdat zij aalmoezen gaf aan haar eigen echtgenoot, en dat terwijl zij daartoe niet verplicht was. Het was een daad van liefdadigheid, ja, een *sadaqah* voor haar echtgenoot, en daarom heeft zij een dubbele beloning.

Maar, mijn broeder, het aanhalen van dit onderwerp, zelfs met al deze voorwaarden, kan sommige vrouwen aanmoedigen om hun grenzen te overschrijden. Betekent dat dan dat wij moeten zwijgen over de rechten en plichten die Allah voor mensen heeft vastgelegd?

Dat we hen in onwetendheid moeten laten, omdat onwetendheid misschien beter zou zijn? Dat we zeggen: “Ze kent haar rechten niet, en als ze die zou kennen en erom zou vragen, zou haar man ze toch niet geven, dus laat haar ze maar niet kennen”? Nee, absoluut niet.

Er bestaat geen groter voordeel dan dat mannen en vrouwen samen de grootsheid van de Shari‘ah van hun Heer leren kennen, en dat hun harten tot rust komen door het vertrouwen in de rechtvaardigheid en wijsheid van Allah. Dat is belangrijker dan het behouden van gezinnen waarin onrecht en wanorde voortduren.

Wanneer de autoriteit van de Shari‘ah werkelijk wordt toegepast op iedereen, zal recht worden gedaan aan allen, en slechts degene met een ziek hart of degene die begeerten volgt, zal daar bezwaar tegen maken.

En telkens wanneer mensen een gebod van Allah verlaten, maakt Allah hen juist afhankelijk van datgene wat zij hebben verlaten. Wanneer ieder van de echtgenoten slechts datgene uit de Shari‘ah wil toepassen wat hem goed uitkomt, en zich verzet zodra hij aan zijn plichten wordt herinnerd, dan lijken zij op de huichelaars die de mensen onderwerpen in naam van de religie, terwijl zij er in werkelijkheid van afwijken.

Zoals Allah zegt:

﴿وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾﴾

“En wanneer zij worden geroepen tot Allah en Zijn Boodschapper om tussen hen te oordelen, dan keert een deel van hen zich af. Maar als het recht aan hun zijde is, komen zij gehoorzaam naar hem toe.” (Soerat an-Noer 24:48-49)

Degenen die de macht over de moslims hebben gekregen, werden slechts aangesteld vanwege de selectieve houding van de moslims zelf in hun omgang met de religie van hun Heer.

Kennis en opleiding als vermeende maatstaf

Wat als de vrouw een doctorstitel heeft behaald, terwijl haar echtgenoot niet eens universitair geschoold is? Waarom blijft de qiwāmah dan nog steeds bij hem? Allereerst is een universitaire opleiding geen maatstaf voor werkelijk nuttige kennis of voor gezond verstand. Zelfs als we aannemen dat sommige vrouwen meer religieuze kennis en wijzer oordeel hebben dan hun echtgenoten, blijft de islam algemene richtlijnen hanteren die geschikt zijn voor de gehele mensheid.

En toch, wanneer een man werkelijk een gebrek heeft dat zijn vermogen tot het nemen van juiste beslissingen aantast, bijvoorbeeld een psychische aandoening die zijn beoordelingsvermogen belemmert, en de vrouw heeft geprobeerd dat te verbergen, maar hij weigert hulp te accepteren waardoor het hun leven beïnvloedt, dan mag zij in dat geval de tussenkomst vragen van verstandige mensen uit haar familie en de zijne, of zich wenden tot de islamitische rechtbank. Zijn recht op qiwāmah blijft dan beperkt tot datgene waarin hij nog daadwerkelijk bevoegd is, zolang zijn verstandelijke toestand of zijn zwakte hem niet buiten de kring van de handelingsbekwamen plaatst. Het algemene principe blijft echter overeind. Qiwāmah behoort aan de mannen in het algemeen. Uitzonderlijke gevallen tasten de regel niet aan, en veranderen het principe niet. We zeggen dit niet om te stellen dat uitzonderingen de wet in haar geheel terzijde schuiven, maar om te benadrukken dat bijzondere gevallen de algemene regel niet ontkrachten.

Stel nu dat de man zijn plichten volledig vervult, als vader of echtgenoot niet tekortschiet jegens de vrouw, en toch een gedrag vertoont dat neerkomt op onnodige dominantie: hij verbiedt haar zonder reden het huis te verlaten, weigert elke uitleg en blokkeert elk gesprek. Is dat geen misbruik dat haar tot ongehoorzaamheid zou mogen brengen?

Het voortdurend in discussie treden met de echtgenoot over elk besluit en het eindeloos betwisten van alles is een van de grootste oorzaken van vernietiging van de harmonie in moslimgezinnen. Ja, de echtgenoot heeft het recht om zijn vrouw de toestemming te ontfeggen om naar een bepaalde plaats te gaan, zelfs zonder dat hij daarvoor zijn redenen uiteenzet. In dat geval is het de plicht van de vrouw om hem te gehoorzamen, zolang dit haar niet verhindert om de religieuze kennis te vergaren die voor haar verplicht is, of om het minimale contact met haar naaste familie te onderhouden, of om noodzakelijke medische zorg te ontvangen. Buiten deze gevallen is het niet van hem vereist dat hij bij elke gelegenheid uitlegt, motiveert of overtuigt.

Wanneer er echter sprake is van daadwerkelijke overdrijving van de kant van de echtgenoot, ligt het probleem niet in de qiwāmah zelf. Dergelijke situaties ontstaan doorgaans wanneer de onderlinge genegenheid is verzwakt. Allah zegt:

﴿وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾

“En het behoort tot Zijn Teken dat Hij voor jullie van jullie eigen soort echtgenotes heeft geschapen, opdat jullie rust bij haar vinden en Hij bracht tussen jullie liefde en barmhartigheid...” (Soerat ar-Roem 24:21)

Wanneer deze genegenheid afneemt, kan het gebeuren dat de echtgenoot zijn vrouw dingen ontzegt die zij liefheeft, niet uit principe, maar als uiting van onvrede.

In zo’n situatie is het jouw rol, o zuster, om na te denken over hoe je het hart van je echtgenoot kunt winnen en zijn tevredenheid kunt herstellen. Het is belangrijk dat je beseft dat de qiwāmah in zijn geheel onmisbaar voor je is, ook al brengt het soms zaken met zich mee die botsen met je legitieme wensen. Deze wensen kunnen dan worden nagestreefd met wijsheid, zachtheid en een goede benadering, maar volledig afstand doen van de qiwāmah is geen wenselijke optie.

In meningsverschillen tussen mannen komt het ook voor dat iemand boos is, opgewonden of van streek, hij schreeuwt tegen zijn tegenstander, frons de wenkbrauwen en wacht op respons om met nog meer heftigheid te reageren, waarna hij, als laatste stap, de beslissende stap zet en vervolgens zacht zegt, “sorry als ik je heb gekwetst, mijn bedoeling was alleen het goede,” en zich kalm terugtrekt. Dat is zwakte die uitstraalt als kracht, het transformeert je in je eigen beleving van slachtoffer naar dader, van vechtlustig naar degene die excuses aanbiedt. Dit komt voor tussen mannen onderling.

Stel je dan eens de wijze vrouw voor, die weet dat haar grootste kracht juist in haar vermeende zwakte schuilt; zij grijpt naar zijn hand, toont genegenheid, tempert zijn scherpte, breekt zijn trots en wint hem met haar tederheid en vrouwelijkheid. Keert de man thuis na de drukte van het leven en de lasten van de arbeid waarmee hij voor zijn gezin zorgt, en vindt hij daar een vrouw die hem steeds wil bestrijden of in elk klein ding met hem in debat wil treden, dan verdwijnt de genegenheid en sluipen de wrok en de bitterheid binnen.

Dit is het verhaal van qiwāmah. Wanneer men het volledige beeld ziet, begrijpt de vrouw de woorden van haar Profeet ﷺ:

“Bij Hem in Wiens hand de ziel van Mohammed is, een vrouw vervult niet het recht van haar Heer totdat zij het recht van haar echtgenoot vervult.” (Ibn Mājah, Hadith nr. 1853)

Een man die haar beschermt, haar onderdak biedt, in haar behoeften voorziet en haar eer bewaart, verdient dit recht van haar kant. Sterker nog, zij verlangt naar zijn leiding uit haar natuurlijke aanleg en haar innerlijke gevoel. Wanneer men de islamitische wetgeving in zijn juiste context plaatst, worden veel harten die eerst weerstand voelden kalm, en wat eens leek op een bron van twijfel, wordt dan een bron van trots.

De gelovige vrouw beseft dat zij met de qiwāmah die Allah haar heeft toebedeeld een kostbare gave bezit, alsof er een gouden lepel in haar mond is gelegd, maar zij kende de waarde ervan niet, omdat zij het volledige verhaal niet had gezien. Het droevige lot van hen die deze zegen zijn kwijtgeraakt, zoals de westerse vrouwen

waarover we spraken in *De bevrijding van de vrouw*, toont haar wat zij werkelijk bezit.

De wettelijke qiwāmah zoals Allah die heeft ingesteld, is een droom voor de westerse vrouw en zelfs voor de niet-moslimvrouw in het oosten, die vaak de helft van de lasten van het huishouden draagt, samen met haar echtgenoot of haar vriend, en die op straat wordt gezet zodra zij niet meer kan bijdragen.

Een les uit het Westen

Tot slot ontvingen wij een brief van een jonge moslima die naar Nederland was gegaan, het land van de bloemen, om haar hogere studies voort te zetten. Daar stapelden de twijfels zich op, en zij schreef aan de vrouw van een van mijn vrienden dat zij haar overtuiging in de islam was kwijtgeraakt, evenals haar liefde voor Allah. Maandenlang leefde zij in die toestand, tot zij ons onlangs een lange brief stuurde waarin zij haar terugkeer tot Allah beschreef, nadat zij de reeks “*Riblat al-Yaqeen*” ‘Reis van het zeker weten’ had gevolgd, samen met *De vrouw in de islam* en de serie *Fiqh an-nafs* van mijn broer dr. ‘Abdurrahmān Dhikr.

In haar brief schreef de zuster onder meer:

“Ik houd van Allah omdat Hij mij als moslima heeft geschapen, omdat Hij mij een familie heeft gegeven die van mij houdt: een vader, een moeder en broers die om mij geven, die zich zorgen om mij maken en zelfs naar de kleinste details van mijn leven vragen. Uw serie, dr. Iyād, over de vrouw, zag ik letterlijk voor mijn ogen werkelijkheid worden. In de laatste vier maanden die ik in Nederland verbleef, woonde ik in een studentenhuus met Europese meisjes. Ik zag met eigen ogen de donkere kant van hun leven, en ik ben toen pas de waarde gaan beseffen van kuisheid en zuiverheid die de moslima bezit, en van de immense zegen van een familie, een vader, een broer, een steun die aan mij denkt, ook al ben ik werelddelen van hen verwijderd, terwijl de Europese vrouw naast haar vader woont, maar hij kijkt haar niet eens aan en vraagt niet naar haar toestand.”

Bij Allah, ik ben diep bedroefd over de toestand van de Europese vrouwen en voel oprecht medelijden met hen. Ik had een Nederlandse vriendin die mij vertelde dat ze haastig op zoek was naar werk, omdat haar ouders haar aanwezigheid in huis beu waren. Een andere, een Duitse vrouw, kreeg ruzie met haar vriend, waarna hij haar uit huis zette.

En ik, die ooit tot in het diepst van mijn wezen feministe was, ben nu de zegen gaan waarderen van het hebben van een familie bij wie ik mag wonen, geëerd en beschermd, en die verantwoordelijkheid voelt voor mij.”

Natuurlijk, het is een fout dat een meisje alleen in een Europees land wordt achtergelaten, maar het punt hier is dat zij pas de waarde van qiwāmah is gaan beseffen toen zij haar afwezigheid zag in het land van de bloemen.

Deze zuster, die ooit ontevreden was over de Shaṭāh, sloot haar brief af met de vraag: “Wat kan ik doen zodat mijn Heer mij vergeeft voor mijn gebrek aan eerbied tegenover Hem toen ik Zijn wetten in twijfel trok? Ik heb vergiffenis gevraagd aan Hem, de Verhevene, en ik geloof dat Hij van mij houdt, want Hij heeft mij na mijn dwaling weer geleid. Maar adviseer mij, wat kan ik doen zodat Hij werkelijk tevreden over mij wordt?”

Wij antwoorden deze edele zuster met het woord van Allah:

﴿قُلْ يُعْبَادِي الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

“Zeg: O Mijn dienaren die tegen zichzelf buitensporig zijn geweest, wanhoop niet aan de barmhartigheid van Allah. Voorwaar, Allah vergeeft alle zonden. Hij is waarlijk de Vergevensgezinde, de Meest Barmhartige.” (Soerat az-Zumar 39:53)

Moge Allah maken dat het verspreiden van haar verhaal en de invloed die het heeft op anderen een reden is voor Zijn tevredenheid over haar.

O Allah, maak geloof geliefd bij ons en versier het in onze harten. Maak ongelooft, zondigheid en ongehoorzaamheid ons weerzinwekkend, en maak ons tot degenen die recht geleid zijn.

Het leiderschap van de man in het gezin is een kernbegrip binnen de islam dat vaak verkeerd wordt begrepen. In maatschappelijke discussies wordt het regelmatig neergezet als ongelijkheid, terwijl het in de islam juist is bedoeld als een systeem van verantwoordelijkheid, zorg en bescherming.

Dit boek biedt een heldere uitleg van al-qiwāmah, het leiderschap van de man zoals de islam het heeft bedoeld. Het laat zien hoe dit leiderschap samenhangt met onderhoud, besluitvorming, rechtvaardigheid en emotionele veiligheid.

Tegelijkertijd worden veelvoorkomende misverstanden besproken die zijn ontstaan onder invloed van moderne ideologieën, waaronder het feminisme, en wordt duidelijk welke gevolgen die ideeën hebben gehad voor het gezin.

Copyright © 2025 Abouhafs.nl | Hilversum

Voor meer boeken, artikelen, lezingen en ander islamitisch materiaal:

www.abouhafs.nl